

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэҕэ, субуотаҕа тахсар

2020 с. СЭТИННЫИ 11 КҮНЭ

СЭРЭДЭ

№ 90 (5620)

Ил Дархан Айсен Николаев ааспыт нэдиэлэтээҕи үлэтин сүрүн түгэннэригэр тохтоон ааһыабын.

Сэтинньи 2 күнүгэр Айсен Николаев оперштаб мунньабын ытта. Дьокуускайга коронавируһунан оҕолор ыалдьаллара элбээн иһэрин ыйда. Итинник балаһанньа улуустарга тахсыбатын туһугар Ил Дархан муниципалитеттар баһылыктарыгар оҕолор эпидемиологической миэрэлэри булгуччу тутуһалларын кытаанах хонтуруолга ыларга соруудахтаата.

Дьону ордук ыгылытар боппуруостары быһаарыыга чопчу дьаһаллар олоххо киирдилэр. Ол түмүгэр, холобур, Дьокуускайга “итии линияҕа” эрийи ахсаана биэс төгүл аҕыйаабыт, оттон телемедицина ньыматынан консультацияны биэри ахсаана элбээбит – биир күн 350 кэринэ ыарыһах медиктэргэ манник көрдөрүнэр, сүбэлэтэр буолбут. Анализ ылытыгар Саха сирэ Россияҕа биир бастын көрдөрүүлээх регионнар истэригэр киирэр. Ааспыт нэдиэлэҕэ аналиһы ылы 9 бырыһыан улааппыт.

Сэтинньи 4 күнүгэр Айсен Николаев үгэс быһытынан Ил Түмэн фракцияларын салайааччыларын уонна парламент салалтатын кытта көрүстэ. Манна сессияҕа көрүллэр боппуруостары тэнэ, Ил Түмэн күннээҕи үлэтин-хамнаһын, өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономической сайдытын туһунан кэспэтии буолла.

Сэтинньи 5 күнүгэр Айсен Николаев Ил Түмэн XX пленарнай мунньаҕар кытынна. Депутаттар Ил Дархан уонна СӨ Бырабытылыстыбата көбүлээбит сокуоннарын бырайыактарын көрдүлэр. Сүрүн болжомтону “2021 сылга уонна 2022-2023 сылларга былааннаар Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай бюджетын” туһунан сокуон барылын дүүллэһии ылла.

Айсен Николаев эппитинэн, быйыл бюджет барыла судургута суох быһыыга-майгыга көрүллэр. Төһө да үп-харчы кырыымчыгын иһин, дьон-сэргэ көмүскэллээх буолуутугар, дьадайыны утары охсуһууга, тыа сири сайыннарыыга ылыныллыбыт былааннар туолууларыгар улахан болжомто уурулуоҕа. Депутаттар бюджет барылын бастакы аабыыга ылынылар.

Сэтинньи 6 күнүгэр Айсен Николаев

оперштаб мунньабын ытта, сүрүн болжомтотун улуустары эминэн хааччыйыыга туһаайда. Кини соруудабынан “Биир ныгыл Россия” партия аптекаларга кэлим бэрэбиэргэни ытта. Ол түмүгэр сорох улуустарга тустаах эмп кырыымчыгыттан эбэтэр суобуттан дьон уолуйар балаһанньата үөскүүрэ билиннэ. Ил Дархан улуустааҕы аптекалары туһааннаах эминэн суһаллык уонна булгуччу хааччыйарга өрөспүүбүлүкэтээҕи оперштабы соруудахтаата. Сэтинньи 9 күнүттэн үөрэх санга чиэппэрэ саҕаланар. Оскуолалар 70 бырыһыаннара каникултан тахсаллар. Манна үчүгэй бэлэмнээх буолар, оскуолалары дезинфекциялыыр, үөрэх кэмин сөптөөхтүк аттарар, оҕолор алтыһыларын аҕыйатар булгуччулаах.

Сэтинньи 6 күнүгэр Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ медицинскэй тэрилтэлэрин салайааччыларын уонна оройуоннааҕы киин балыһалар кылаабынай быраастарын кытта видеосибээһинэн көрүстэ. Эминэн хааччыллыы, колл-кииннэр үлэлэрин, коронавирус аналиһын түмүгүн кэтэһии болдьоһун тула кэспэтии табыста.

Улуустарга балаһанньа хайдабын Ил Дархан сиһилии ыйыталааста, туох кыһалҕа баарын чуолкайдаата. Айсен Николаев быраастарга дьон-сэргэ социальнай ситиминэн тугу туруорсарын билиһиннэрдэ: Саха сири олохтоохторо эмп кырыымчыгын, колл-киинэргэ киһи кыайан эрийэн тийбэттин туһунан Ил Дарханна суруйаллар.

Айсен Николаев анализ түмүгүн ылыны түргэтэтэр туһугар транспортнай ситимнээх улуустартан аҕалыы-илдьи схематын тупсарарга, оттон ыраах улуустары ИФА уонна ИХА ньыматыгар көһөрөргө этии киллэрдэ. Ил Дархан хас биирдии киһи пропискагыттан тутулуга суох быраас көмөтүнэн туһанахтаабын тоһоҕолоон элбэтээтэ, ыары саҕа саҕаланыытыгар эмитиэр ньыманы уларытарга этии киллэрдэ, кырдыаҕас дьону суһаллык госпитализациялыыр булгуччулаабын, ыараханлык ыалдыбыт дьон чугас

дьонугар психологической өйөбүл оһоһуллара тоһооһоһун ыйда. Бу боппуруостары болжомтоһо ылан суһаллык быһаарарга соруудахтаата. Айсен Николаев быраастарга уһун кэм устата ыарахан ыарыһы кытта туруулаһа сылдьалларыгар махтанна.

Сэтинньи 6 күнүгэр Айсен Николаев видеоситиминэн СӨ Ил Дархан иһинэн үлэлиир наука, үрдүк үөрэх уонна научнай-технологической политика Сүбэтин мунньабын ытта. Ил Дархан соруудабынан бэлэмнэммит «2020-2024 сылларга Саха Өрөспүүбүлүкэтин научнай-технологической сайдыыта» судаарыстыбаннай программа барылын көрдүлэр.

Программа барыла наука эйгэтин ирдэбиллэригэр уонна кэтэһиилэригэр сүрүннээн эппиттэһэр диэн сыаналаатылар. Мунньах кыттыылаахтара программа ис тутулугар, кадрдары сыаллаах бэлэмнээһингэ, учуонайдары материальной өтүнэн өйөөһүнгэ, прикладной чинчийиэлэри ытытыга, онорон таһаары эйгэтигэр наука бастын ситийиэлэрин туһаныгар бэйэлэрин этиилэрин киллэрдилэр. Ол барыта учуоттанан, программа барыла ситэн-хотон, ахсынны 1 күнүгэр диэри Ил Дархан бигэргэтиитигэр киириэхтэх.

Сэтинньи 6 күнүгэр Ил Дархан социальнай ситимнэр нөнүө быһа эфиргэ табыста. Дьон-сэргэ долгуйар суолларын ыйыттылар. Холобур, Айсен Николаев эппитинэн, баһаар уотугар былдыаммыт оттоох аграрийдарга харчынан компенсация сэтинньи ый устата төлөнүөҕэ. «Бу боппуруос быһаарыллан турар, харчы оройуоннарга бу ый бүтүөр диэри тийиэбэ», – диэтэ Ил Дархан. Быһа эфир кэмигэр үгэс киһи коронавирус туһунан ыйытыгы биэрдилэр. Дьону эмп тийбэтэ, анализ түмүгэ уһуннук кэлбэтэ, колл-киинэргэ эрийэн тийэр уустуга долгутар. Бу сытытык турар боппуруостар суһаллык болжомтоһо ылыллан, Ил Дархан хонтуруолугар киирдилэр.

Сэтинньи 7 күнүгэр Ил Дархан суол-иис тутуутун көрө-истэ, Ханалас

(Бүтүүтүн 2 стр. көр).

СИРИ СИКСИГИНЭН

РФ. Үлэ министристибэтгэр 2021 сылга Сага дьыллаабы бырааһынньктар хонуктарын абыйтар туһунан бырайыак киридэ. Санатар буоллааха, үлэлээбэт күннэр Үлэ кодексатыгар олобуран ылыллыбыттар. Эрдэ сенатор Андрей Кутепов Үлэ министристибэтгэр 2021 сылга Сага дьыллаабы каникулу үс хонукка диэри (тохсунньу 1-3 күннэр) кыччаттар туһунан сокуон барылын быһааралларыгар этии киллэрбитэ.

Үлэ министристибэтгэр бэлиэтээбиттэринэн, Үлэ кодекса быһаарарынан, тохсунньу 1-6 күннэрэ уонна 8-ыс чыыһылата Сага дьыллаабы каникулларынан биллэриллэллэр, тохсунньу 7 күнэ — Ороһооспо. Биздэмистибэбэ эппиттэринэн, ҮК быһаарыыны үлэни биэрээччи уонна үлэни кэспэтиилэрин түмүгүнэн уларытыаха сөп.

Россия тутулуга суох профсоюзтарын Федерациятын салайааччыта Михаил Шмаков этэринэн, тэрилтэ Кутепов этитин утарар, тобо диэтэххэ үлэни быраабын күөмчүлүүр уонна «экономика үс ый тохтоон туруутун компенсациялаабат».

* * *

РФ. Росстат борогунуоһунан Россия 300 тыһ. эр киһинэн эбиллэр. Уол уонна эр киһи ахсаана хайдах эбиллэрин 2021 сыл муус устардаабы нэһилиэниэ бүтүн Россиятаабы биэрэпиһиттэн билиэхпит.

Росстат дааннайынан 2020 сыл сабаланыта Россия нэһилиэниэбэтэ 146,7 мөл. киһиэхэ тэн, ол иһигэр 68,1 мөл. — эр киһи уонна 78,6 мөл. — дьахтар. 2031 сылга, борогунуоһунан, эр дьон ахсаана 69,9 мөл. буолара күүтүлэр.

2020 сыл сабаланыта өскөтүн 1000 эр киһиэхэ 1154 дьахтар тиксэр эбит буоллабына, 2031 сылга — 1000:1125 тэннэнэрэ күүтүлэр. Бу аага эр киһи ахсаана эбиллэр уонна кинилэр олохторо уһуур. Холобурга историяны көрдөххө, Сэбиэскэй кэмгэ 30-с сыллардаабы сут уонна Аҕа дойдуну улуу сэринтэ эр дьон ахсааныгар сабыдыалаабыта: бастакы Бүтүн союзтаабы биэрэпис, 1926 сыл — 44 мөл. эр киһи; Бүтүн союзтаабы биэрэпис, 1937 сыл — барыллаан 49,8 мөл. (чып кистэлэнгэ тутуллара); 1939 сыл — 51,1 мөл.; 1959 сыл — 52,2 мөл.; 1970 сыл — 59,1 мөл.; 1979 сыл — 63,2 мөл.; 1989 сыл — 68,7 мөл.

* * *

СӨ. Социальной хантыраагынан кыра дохуоттаах дьэ кэргэттэр эбэтэр соботоһун олоһор дьон туһанахтарын сөп. Быйыл 303 мөл. солк. көрүлүннэ диэн СИА-ҕа үлэ министристибэттин пресс-сулууспата иһитиннэрдэ. Өйбүл сыала — бэйэ дьыалатын арыйы, ыал социальной адаптацията — сотору бу хайысханан ылыллар миэрэ өссө кэниэбэ.

Бэйэ дьыалатын тэриниэ уонна тус хаһаайыстыба тэриниэгэ көмө орто суумата — 187 тыһ. солк., олох ыарахан кэмин аһардыныга — 14800 солк. Социальной хантыраагы тус хаһаайыстыба тэриниитигэр, бэйэ дьыалатын арыйыга түһөрүллэр. Көрүлүбүт үбүлээһини онно анаан табаар атыылаһытыгар, өнгө ылытыгар, ол иһигэр хаһаайыстыбаннай тутууларга өрөмүөн үлэтигэр, сааскы-күһүнү тэрийгэр, арыгытан акаастаныга уонна да атын социальной адаптацияны аһардыныга туттулар. Сотору кэминэн бу хайысха өссө кэниэ биэрэхтээх. Докумуну олоһор сиргитигэр олохтоох бэйэни салайыны уоргаттарыгар эбэтэр социальной көмүскэл управлениытыгар туттарылар.

СИА матырыйаалларынан.

Культура эйгэтигэр

БЫРА КУОНКУРУҔА ТҮМҮКТЭННЭ

Культура үлэһиттэрэ Сомоболоһуу күнүгэр "Уостан түспэт ырыалар" диэн кэтэхтэн орой уонна абы ырыа куонкуруһун тэрийэн ыыттылар. Бу күрээкэ Хонуу, Буор Сыһы, Улахан Чыыстай, Чыбаабылаах, Төбүлэх бөһүлөктэригэр 50-тан үөһэ саастаах олохтоохтор кыттыны ылылар.

"Осикат" этно-культурнай киин директора Л.В. Бережнева манньк кэспээтэ: "Бу куонкурууска уопсайа 23 киһи кытынна. Манна Улахан Чыыстайтан П.А. Слепцов "Мин мантан сэрингэ барбытым" ырыаны ыллаан бастакы миэстэни ылла. Иккис миэстэбэ Төбүлэхтэн А.П. Гуляева, Л.А. Стручкова (Төбүлэх) "Көрдөөх Уоһук" ырыанан уонна П.П. Стручков (Төбүлэх) "Киһээни санаа" ырыанан табыстылар. Үһүс миэстэ Т.Н. Хадарова (Индибир, "Майа сайына" ырыа) уонна Р.И. Прибылых (Хонуу, норуот ырыата) буолдулар.

Итини таһынан дьүүлүүр сүбэ биһирэбил миэстэлэри П.А. Слепцов, И.П. Тарков дуэттарыгар (Улахан Чыыстай, "Бүлүү эбэ" ырыаны ыллаан), Т.И. Кириллина, Ю.А. Слепцов (Төбүлэх,

"Дьэирэнкэйэ кэрэтиэн") дуэттарыгар анаата. Кыттыбыт дьон бары сертификат туттулар. Кыайылылаахтар харчынан бириэмийэни ылыахтар. Бары кыттыбыт дьонго махталбын тириэрдэбин".

Лариса Викторовна кэлэр ыйга Н.С. Тарабукинга уонна П.А. Ламутскайга аналлаах куонкурустар ытыллыахтаахтарын иһитиннэрдэ, олохтоохтору көхтөөхтүк кытталларыгар ынырда.

Т. СЛЕПЦОВА.

Ил Дархан нэдиэлэтэ

СЫРАЛААХ ҮЛЭ ТҮМҮКТЭЭХ

(Бүтүүтэ. Иннин 2 стр. көр).

улууну туһаайытынэн «Умнас» айан суолугар тийэ сырытта. Улахан суолтан Өктөмгө туоруур суол хаачыстыбатын бэрэбиэркэлээтэ. Манна үлэ түмүктэммит. Суолу асфальтобетонунан бүрүйбүттэр, кытытыгар тротуар онорбуттар, уот тардан сырдаппыттар. Оноһуллубут кириин суол устата — 9,69 км.

2020 сылга тыа сириин кэлимник сайыннары чэрчитинэн суолу тупсаран онорууга 488,3 мөлүйүүн солкуобай көрүлүбүт. Мантан 387,2 мөлүйүүн солкуобайа — федеральной бюджеттан. Ол иһигэр бу Өктөмгө кириэр суолу тутуу үбүлээһинэ көрүлүбүт. «Быйыл Саха сиригэр хаһаангытааҕар да элбэх — барыта холбоон 500 километртан таһа усталаах айан суола оноһулунна. Бу өрөспүүбүлүкэ историятыгар бастын көрдөрүү буолар диэн сыаналыбын», — диэн тоһоһолоон бэлиэтээтэ Айсен Николаев. Эһиил эмиэ бу тэтими ыһкытыбакка, өрөспүүбүлүкэ араас мунуктарыгар «Хаачыстыбалаах уонна куттала суох айан суоллара» национальной бырайыак чэрчитинэн суолу оноруу салгыы ытыллыра былааннаар.

Сэтиннь 7 күнүгэр Ил Дархан Жатайга сырытта. Инникитин «Точка будущего» үөрэх комплекса тутуллара

былааннаар сириин көрдө. Бырайыак Россияҕа биллэр инвестор, бизнесмен уонна меценат Альберт Авдолян «Новый дом» аһымал фондата кыттылылаах олоххо кириэбэ. Тутуу барахтаах сирэ «Нам» эргийэниэбэ айан суолуттан туораан кириигэ сытар, Дьокуускайтан 8 километр тэйиччи. Олорор дьэни тутууга аһымат буолан, инженернэй инфраструктуранан хаачылылылаах, хас да учаастагы холбоотооххо, иэнэ 37,9 гектарга диэри кэниэн сөп.

Ордук табыгастааҕа диэн бу сиртэн Жатай уонна Сатал чугастар, манна элбэх оҕо-аймах олоһор. Айсен Николаев эппитинэн, Россияҕа манньк таһымнаах үөрэх комплекса аан бастаан Иркутскайга тутуллубута — 1000 үөрэх миэстэлээх. Тутуу сыаната 5 миллиард солкуобайга тэннэспитэ. Бырайыак социальной ис хоһоонноох. Манна оҕолор босхо үөрэнэллэр, үгүс оҕо иитиэх. Кинилэри иитэр дьэ кэргэттэргэ анаан оскуола аттыгар коттеджнай бөһүлөк тутуллубут. "Иккис манньк тутуу Дьокуускайга ытыллылаа. Билигин табыгастаах сиреуот тала сылдыабыт", — диэтэ Айсен Николаев. Ил Дархан Жатай сирэ бары өттүнэн табыгастаах, манна Туймаада хочотун биер бастын үөрэбин кыһата тутулар кыахтаах эбит диэн сыаналаата.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

Дьон-сэргэ нус-хас олобун араначчылыр Полиция урганын үлэһиттэрэ идэлэрин бырааһынньыгын 1962 сыллаахтан бэлиэтиллэр. Ити сыл советскай милиция күнүн бигэргэһиттэрэ.

Муома оройуонугар бүгүн полиция салаатыгар 27 сотрудник үлэһиир, итини тэнэ 3 вакантай миэстэ аһаҕас. Үөрүүлээбэ, быйылгы сылга урукку сыллары кытта тэннээтэххэ, буруйу оноруу ахсаана аһыйыыр, буруйу онорууну арыйы бырыһыана үрдүүр. Тэрилтэ материалнай-техническэй базата бөбөргүүр, сыллата өрмүөн үлэтэ ытыллар.

Билигин бу иллэх коллективы Муома төрүт олохтооҕо, тэрилтэ бэйэтин иһиттэн үүнэн тахсыбыт полиция майора Семен

Сэтгүүл 10 күнэ – Полиция күнэ

БЫРААҤЫННЫГЫНАН!

Рожин ситиһиилээхтик салайар, үлэ үөһүгэр сылдьар.

Убаастабыллаах Полиция үлэһиттэрэ, идьыала уорганнарын ветераннара, эһигини идэбит күнүнэн итиитик-истииник эбэрдэлибит! Эһиэхэ чэпчэкигэ суох үлэбитигэр үрдүк ситиһиилэри, тус бэйэбитигэр, дьунэ кэргэннигигэр дьолу, уһун үйэни, бары үчүгэйи баҕарабыт!

Как стать самозанятым и что это даст? Такие многочисленные вопросы поступают в Центр «Мой бизнес в Момском районе», поэтому пригласили Наталью Добрянцеву дать разъяснения через газету «Индибир уоттара».

– *С июля получить статус самозанятого и тем самым легализовать работу на себя стало можно в абсолютном большинстве регионов. Часто задают такой вопрос, кому этот режим работы подходит, а кому нет.*

– Статус самозанятого подойдет тем, кто открыл или только собирается запустить небольшой бизнес. Режим оптимален для тех, кто работает на себя, без работодателя. К примеру, это главы и члены крестьянских (фермерских) хозяйств, кондитеры, мастера маникюра, парикмахеры, бухгалтер, программисты, репетиторы, няни, водители, фотографы и другие. Главное условие – отсутствие штата сотрудников и годовой доход в размере не более 2,4 млн рублей.

В отличие от юридических лиц самозанятые максимально освобождены от бумажной волокиты, им не требуется вести налоговую отчетность, перечислять страховые взносы, работать с кассой. Чтобы присоединиться к режиму, достаточно зарегистрироваться в приложении "Мой налог". Это займет несколько минут. В приложении по желанию можно выбрать подходящий вид деятельности, а при необходимости в любой момент его сменить.

Самозанятые платят налог на профессиональный доход. Его ставка при расчетах с физлицами составляет 4%, с ИП и организациями – 6%. Для этого не требуется бегать по ведомствам, все расчеты производятся в приложении вашего телефона автоматически.

Если у самозанятого отсутствует доход в какой-либо месяц, период, то и платить ничего не потребуется. При этом такой статус сохраняется. Кроме физических лиц, применять специальный налог разрешено индивидуальным предпринимателям без работников.

Предпринимательство

КОМУ ЕСТЬ ЧЕМ ЗАНЯТЬСЯ

Самозанятым предоставляется налоговый вычет в размере 10 тыс. рублей. Плательщики налога на профессиональный доход приравнены по статусу к малым и средним предпринимателям (МСП). Для них открылся доступ к действующим льготам и преференциям. Скоро полноценно этот механизм заработает и самозанятые смогут получить микрозаймы в государственных микрофинансовых организациях, гарантии от региональных гарантийных организаций. Этой категории граждан помогут в продвижении их услуг и товаров, включая изготовление наружной рекламы, создание видеороликов, а также станут доступны обучающие программы и тренинги.

Вместе с тем, выбирая режим самозанятого, следует учитывать и существующие минусы. Так, если годовой лимит дохода в 2,4 млн рублей будет превышен, то режим придется сменить. Также следует учитывать, что самозанятым запрещено продавать подакцизные товары и сдавать в аренду нежилые помещения.

– *Можно ли работать по найму и быть самозанятым одновременно?*

– С зарплата будет удерживать НДФЛ 13%, а с дополнительного дохода надо самостоятельно платить НПД. При этом работодатель продолжит уплачивать страховые взносы с зарплаты. На практике стали встречаться случаи, когда сотрудникам предлагают написать заявление об увольнении и перейти на режим самозанятого. Однако в Федеральной службе по труду и занятости РФ советуют не торопиться с таким решением. Ведь в таком случае следует помнить о рисках статуса самозанятого: никто не оплатит больничный лист и отпуск, не стоит рассчитывать на выплаты при утрате трудоспособности или в

результате несчастного случая.

Быть в наше время нелегалом сложно. Без официального статуса рискованно в открытую рекламироваться: приходится постоянно бояться проверок и штрафов, сложно взять кредиты или ипотеку.

– *Могут ли изменить условия самозанятости в будущем?*

– Могут. Но действующие условия и ставки зафиксированы в законе и не изменятся до 2029 года.

– *Стоит ли оформлять самозанятость?*

– Без статуса самозанятого, как и без любого другого официального статуса типа ИП, человек продолжает работать нелегально и не платит налоги. Если когда-нибудь об этом узнает налоговая — доначислит неуплаченные за 3 года налоги, взыщет штраф и пени.

– *Кому выгодно оформить?*

– Раньше у мелких предпринимателей был выбор только между ИП и ООО. Оба варианта были не из самых простых: нужно было общаться с налоговой, подавать декларацию, а в случае ООО — еще и составлять бухгалтерскую отчетность. НПД — быстрый способ заявить о своих доходах государству и работать легально. Заявление о постановке на учет подается через интернет, идти в налоговую не нужно, госпошлины нет. Но бывают ситуации, когда все-таки лучше зарегистрироваться в качестве ИП.

– *В чем отличие ИП и самозанятости?*

– Главное отличие в том, что самозанятым работать проще: легче зарегистрироваться, ниже налоги, нет налоговой отчетности, не нужны кассы, можно не платить соцвзносы.

Центр «Мой бизнес в Момском районе».

Сэтгэлийн өдөр 11 күнэ – Тихон Толомон төрөөбүт күнэ

БАРЫБЫТ ДОБОРБУТ ТОЛОМОН

Мин 1960-с сыллар эргин Муома орто оскулатыгар үөрэнэ сылдьан Тихон Егорович Черемкинныын-Толомоннуун литературнай куруһуокка билсэн турабыт.

Онно куруһуогу Амматтан төрттээх Никитина Мария Михайловна диэн наһаа кыраһаабай саха тылын учуутала салайара. Оччотооһу оҕолор сана кинигэ библиотекэбэ кэлбит сураһын иһиттэхтэринэ уочараттаан, былдыаһа-былдыаһа түүннэри-күннэри, этэргэ дылы, ый сырдыгар кытта утаппытты ааһарбыт. Электростанция уота билинни курдук түүннэри-күннэри кэлбэт этэ. 12 чаас буолла да, ылан баран, сарсыарда 7 ч. биэрэллэрэ.

Мария Михайловна бастаан баҕалаах оҕолору мунһан куруһуокпугун туох диэн ааттыахпытын сүбэлэһии буолла. Дьэ араас этии барыта киирдэ. Оччолорго Тихону кытта Егор Степанович Слепцов-Буоратаайыскай эмиэ биир кылааска (үрдүкү) үөрэнэллэрэ. Интэринээккэ бииргэ ололорло, куруһуокка саамай активнайдарбыт этилэр. Мин оччолорго эмиэ тулаайах буолан, ыалга бэйэм кэпсэтэн олонор таһыттан паегунан аһы ылларым. Интэринээт оҕолоругар уруок аабытын кэммитэн атын кэмгэ куруук

сылдыарым.

Дьэ, мөккүһүн-мөккүһүн баран куоластаан “Үүнэр талааннар” диэн куруһуокпугун ааттаатыбыт уонна нэдиэлэбэ биридэ кизһэ 7 ч. буоларыгар сүбэлэстибит. Онно литератураны таптыыр уонтан тахса оҕо кытара. Ону таһынан гастан ким баҕалаах (улахан дьон) да сылдьара. Бэйэлэрин айымньыларын ырыттараллара. Ол курдук Чыбаабылаахтан төрттээх Муома бастакы суруйааччыта Иван Корякин-И. Индигирков бэйэтин хоһооннорун, тэттик кэпсээннэрин, сценкаларын сыаналатара, ырыттарара.

“Сырдык сүүрэн” диэн кварталга биридэ тахсар илиинэн суруллар сурунаалбытыгар соробор

масынканан бэчээттээн бэркэ көмөлөһөр этэ. Мин ол киһилиин үчүгүйдик добордоспутум. Кини биридэ Муома баай кинээһин туһунан сагарды суруйа сылдьар сэхэнин ырытгара

биэрбитин төһө өйдүүрбүнэн бэйэм этиилэрбин, санааларбын атастаспыппар соробун сөбүлэспитэ, соробун быһааран, өйдөтөн биэрбитэ. Былыргы таһаһы-сабы, сэби-сэбиргэли мин оҕо киһи билбэт буоллабым. Ол сэхэнин бэчээккэ таһаартарбакка өлөөхтөөбүтэ. Оттон сорох хоһоонноро, сценкалара оччотооһу эдэр ыччат сурунаалыгар “Үргэлгэ” тахсыталаабыта. Билигин ол сурунаал ханна да суох. Арай биир эмэ литератураны таптааччыга баар буоллабына, оройооммут хаһыатыгар хат бэчээттэгэн тилиннэриэххэ баара.

Иван Индигирков, Толомон уонна Буоратай буоланнар хоһооннорун туспа ырытыһаллар быһыылааба. Онтон арыы тыппалаахтарын сурунаалбытыгар уонна ханыаппытыгар таһаартырыбыт. Онно Тихон редакциялаан биридэбинэ, мин редколлегия оҕолорун кытта илиинэн суруйан сурунаалы 2-3 экзemplяры таһаарарбыт. Оттон “Үүнэр талааннар” диэн хаһыаты хасырааһыннык аайы уруһуйдаан, кизгэтэн таһаарарбыт. Ол сурунаалларбытын, хаһыаттарыбытын ханна да харайан уураар сирбит суоҕа олус хомолтолоох. Биридэ

1961 дуу, 1962 дуу сыллаахха Саха народнай суруйааччыта Семен Данилов кэлэ сылдьан элбэх сүбэни-аманы биэрбитэ уонна барыларыттан “тыппалаах” уолаттарынан Тихоннаах Егору ааттаабытын өйдүүбүн.

Оччотооһу интэринээт уопсайыгар, үс уол ололор хонугар күн аайы ыалдыт, хоноһо үгүс буолар. Онно Тихон, Егор, Николай Старков (Полковник) ололорлоро да, ааннара хаһан да сабыллыбата. Ол курдук ким хоһоон ырытара, ким дуобаттыыра. Николай дуобатынан үлүһүйэрэ. Күн аайы ким хайдах оонньообутун таблица онорон ыйаан иһэллэрэ. Нэдиэлэ түмүгүн таһаараллара. Онно үксүгэр Николай күннүүрэ. Тихон да, Егор да киһилэрин

өйөөн дуобаттыыллара – куһаҕана суохтук оонньоуллара.

Ол саҕана ССРС хас да төгүллээх дуобакка чемпиона, ССРС дуобакка спордун маастара Курносос кэлэн

оскуолаба оонньообутугар анардас Николай Старков эрэтэннээн, маастартан кинигэтин бэлэхтэпититтэн наһаа үөрбүтүн өйдүүбүн. Ити курдук үс бэһиэлэй уолаттар биир хоско ололор буолан хайа баһарар киһини магнит курдук тардаллара. Ордук Егор Буоратай доборун дьээбэлээн хоһоон айара. Ол аайы Тихон кыһаллыбат этэ.

Бэксэлээтэбинэ:

“Эйигиттэн итинтэн ордук тахсыа дуо?” – диирэ, онон бүтэрэ.

Ойор-тэбэр оҕо саас быстах өйдөбүллэрэ итинниктэр. Кэлин улаатан да баран, наһаа аламабайдык үөрэ-көтө көрсөрө. Үгүс сонуннаах буолара. Саҕа хоһооннорун көрдөрөрө, соробун ааһан иһитиннэрэрэ.

Тихон Егорович төһө да кылгас олоһу ололдор, өрүү биһигини кытта тыыннаах сылдьар. Кини чабылхай олоһун Муома олохтоохтору үйэлэр тухары умнуохтара суоҕа. Оччотооһу куруһуокка сылдьыбыт оҕолортон билигин Вера Петровна Чугунова, Акулина Алексеевна Слепцова-Федорова, Мария Афанасьевна Слепцова уонна мин эрэ ордон хаалбыппыт быһыылаах.

Сахабыт тылын учуутала билигин да тыыннаах, 80-тан тахсан төрөөбүт Амматыгар ололор, айар. Үөрөппит оҕолорун айымньыларын хомуурунньук онорон таһаартарбыт этэ. Онно Муоматтан Т.Е. Черемкин-Толомон хоһоонноро киирбит этилэр. Ыйыталаспыт киһиэхэ, баһар, албаска “Үүнэр талаан” сурунаал биир эмэ нүөмэрэ баар буолан хаалыан сөп. Манна харайар сир суох буолан оччотооһу хаһыат, сурунаал ордубатах. Маннаабы олохтоох дьоннортон өйбүл да суоҕа бэрт буолан, оччотооһу айымньылар сүһүттэрэ буолу.

Т.Е. Черемкин-Толомон бараксан “Көмүс күһүнүгэр” куруук суол-нис суох буолан сылдьыбакка хааларбыт олус хомолтолоох. Үйэлэргэ сырдык тур, улуу доборбут Толомон бараксан.

Ахтыны суруйдум Н.Е. СОПКОВ.

Эцэрдэлибит!

Күн тэнэ күндү киһибитин, тапталаах ийэбитин, эбэбитин **СИДОРОВА Акулина Васильевнаны** 60 сааскын туолбут өрөгөйдөөх күннүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Күндү киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, үгүс үөрүүнү, күн сиригэр баар үтүнү, дьоллоох уһун олоһу баһарабыт. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамнын, эйбэс сыһанын, болгомтон, өйбүл-тирэх буоларын иһин барба махталбытын тиэрдэбит.

Күүскэ таптыбыт, сыллыбыт.

Эбэрдэни кытта кыргыттарын, күтүөтүн, сиэннэрин.

Күндүтүк саныр балтыбытын, эдьийбитин **СИДОРОВА Акулина Васильевнаны** 60 сааскын туолбут

үтөө-мааны күннүнэн сахалы сайаһас эбэрдэбитин аныбыт!

Күндү киһибитигэр саха алмаһыны кытаанах доруобуйаны, үтүмэн үгүс үөрүүнү, оҕолорун үлэ-олоххо ситиһиилэринэн, сиэннэрин минньигэс мичээрдэринэн угуттанан дьоллоохтук, саргылаахтык олоһорго баһарабыт. Эн ханнык да үлэттэн иннэн-толлон турбакка, олоххо дьулуургуна, кытаанах санааһын үс кыргыттарын үрдүк үөрэхтээн олох киэн аартыгар үктэннэрдин.

Эйигин кытта өрүүтүн аҕыс Айыһытын аргыстастын, сэтгэ Ийиэхситин энэрдэстин, үөһэттэн үргүөр үргүйбэтин, аллараттан аргыар аргыйбатын, барыта этэннэ буолуохтун.

Сахалы сырылааччы сыллыбыт.

Эдьийин Мария, күтүөтүн Иван, кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ Аделина.

Күһүн балыкты сылдьан биир кыракий арыга кумахха куобах суолун көрөн аргыспар Борокуоппайга көрдөрбүн:

– Оо, көр, куобах суола!

– Кырдык, куобах суола. Суолуттан көрдөххө куобах.

– Көр эрэ, өссө ыт экирээпит быһыылаах, – ыт суолун ыйа-ыйа этэбин.

– Өссө хас да ыт быһыылаах, – диір киһим. – Ити курдук быраһаагы ыттар үөскүөх да куобаһы үөскээптэтэр, төрөөбүтү барытын үөрүнэн сылдьан тутан сиилэр.

– Хайахтарай, ыттар буоллахтара, иччилэрэ аһаптар, тугу сиэхтэрэй, бэл дьэ сүөһүтүн оҕотун тутан сиилэр үһү. Дьоннор да ыттан ырааптар быһыылаах, иһиттэххэ, сылын ахсын өрүс арыларыгар төрөөбүт куобахтары күһүн күрэтэн бүтэрэллэр. Үөскэтэр санаалара суох, – кыһыйбыт санаабын биллэрэбин.

– Оннук ээ, – киһим сөбүлэхэр. – Биир-икки сыл бултааппыт уонна ыппытын быраһаагы ыппаппыт буоллар, куобах уруккутун курдук элбэх этэ.

Биирдэ дьэбэр кэлбитим, Үрүйэ Төрдүттэн Черов диэн киһи кэлэн олоһор. Кэпсэтэн билсибитим – уруккута нэһилик дьаһалтатын тыатын хайааһыстыһатыгар специалиһынан үлэли сылдьыбыт, үлэни-хамнаһы үчүгэйдик билэр киһи эбит. Ол иһин киһибиттэн:

– Эһиги, үрүйэ төрдүлэрэ, күһүн айы куобахтыр үһүгүт дии?

– Ээ, куобахтыллар.

– Төһө да куобах элбэх булда көңүллөмитин иннигэр, биир эмит сыл сыһына түһэргит буоллар, куобах элбэх этэ, – диибин.

– Оннук ээ, – киһим хомойуох курдук этэр.

– Оҕо эрдэпинэ, аҕам да, оҕонньоттор да: “Куобах элбээри

гыһнаһына, туох да суох сиригэр халлаантан түспүт курдук баар буолар уонна сылга иккитэ төрүүр”, – диилэрин истэрим, – диибин.

– Биһиэхэ да итинник кэпсэтээччилэр, – киһим мин этэбин бигэргэтэрдии этэр. – Бэл биирдэ бэрт дьийбэ түбэлтэбэ түбэһэн турардаахпын.

– Ол тугуй? – сэргэхсийэ түһэбин.

– Алта-сэтгэ сыллаахха быһыылааба.

Куобах сүтэн, суола да көстүбэт буолбута ырааппыт кэмэ. Кулун тутар ыйга таба ааһан баран төннөн иһэбит. Биэс-алта этибит. Үс буранынан иһэбит. Сис үрдүгэр бурааммыт суолун куобах суола быспытын эмискэ таба көрөн тохтоотубут. Сис үрдүгэр хантан кэлбит куобах суолай диэн дьиһбэргэн, өрө бардыбыт. Онтубут хантан да кэлбит суола суох, үөһэттэн түспүт курдук, түспүт сирэ эрэ баар, кэлбит суола суох, ол курдук куобахпыт аллара диэки бара турбут. Дьон итэбэйиэхтэрэ суоһа, сымыйарһахтара диэммин мээһэ кэпсээччим суох, ити эйиэхэ эрэ кэпсээтим, – диэтэ киһим.

– Айылға дьикитэ буоллаһа, ону хайыан баарай, – диибин. – Оннооҕор буолуох дьикитлэр бааларын туһунан суруйаллара. Халлаантан көмүс харчылалар таммалыларын, кыната суох да буоллаллар тыһынаах балыктар үөһэттэн түһэллэрин кэпсээлэр. Биһиэхэ да, дэһнэ, куобах үөһэттэн түһэрэ тоҕо сатаныа суохтааһый? Дьэ, ити курдук айылға барахсан биһигини аһаатыннар-сиэгиннэр диэн үөһэттэн куобаһы түһэритин, элбэппэккэ эрэ, инсэбитин кыаммакка, аһыйах уонча киһи айаһар кириэн сүтэн-ингэн хаалаахтыр буоллаһа.

Соторутааһыта, телевизорынан “Талбан” биэригэ Өймөкөөн Хара

Тумул диэн нэһилиэгэр Семен Сивцев диэн киһи куобахха анаан пааматыннык туруорбутун

көрдөрбүттэрэ. Онно олоһор булчут иннигэр үс куобах хороһон олоһолоро көрүүххэ үчүгэйэ бэрт этэ. Бу сэрри кэмигэр куобах барахсан элбэх киһи тыһынын өрүһүйбүтүгэр махтаныы бэлиэтэ буолар.

Аҕам оҕонньор, оҕо эрдэпинэ: “Сэрри саһана ас татым буолан, бултаан аһатар киһилэрэ сэрригэ баран, элбэх киһи ыал-ыалынан хоргуһан өлбүттэрэ. Өссө элбэх киһи өлүөбүн куобах уонна собо барахсан баар буолан тыһынаах орпуттара”, – диэн кэпсиэрэ.

Оттон биһиги куобахха махтаһахпыт онугар, үөскээппэккэ эрэ, өстөөх курдук кырган кэбиһэбит. Бэл, нэһиликпит баһылыга А.В. Андреев үтүө санаанан онорторбут соботоһо табатын абааһы көрөн, сиртэн сиргэ көһөрөн, муһун тоһутан, эрэй бөбөтүн эрэйдээтилэр. Хата, билигин олохтоох сирин булларан, бүтүн комплекс оһоһуллан ээрэр курдук көрдүм.

Григорий ФЕДОТОВ.

Прокуратура разьясняет

ФОРМЫ УЧАСТИЯ ГРАЖДАН В УПРАВЛЕНИИ ГОСУДАРСТВОМ

Последнее время в мире и в нашей стране возникают протестные настроения, которые реализуются посредством проведения массовых публичных мероприятий. Это обусловлено тем, что Российская Федерация – демократическое федеративное правовое государство. Граждане Российской Федерации имеют право участвовать в управлении делами государства как непосредственно, так и через своих представителей (ч. 1 ст. 1, 32 Конституции Российской Федерации).

Право на участие в публичных мероприятиях предоставлено гражданам Федеральным законом от 19.06.2004 г. № 54-ФЗ «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях». Согласно п. 1 ст. 2 названного закона публичное мероприятие – это открытая, причём мирная и доступная каждому, проводимая в форме собрания, митинга, демонстрации, шествия или пикетирования акция, осуществляемая по инициативе граждан Российской Федерации, политических партий, других общественных и религиозных объединений. Целью такого мероприятия является свободное выражение и формирование мнений, выдвижение требований по различным вопросам политической, экономической, социальной и культурной жизни страны и вопросам внешней политики.

Вместе с тем, организация и участие в проведении массовых митингов, демонстраций, шествий и пикетирований – это крайняя мера. Существуют и иные возможности и способы быть услышанными и добиться решения вопросов, имеющих важное общественно-политическое значение. Прежде всего, граждане имеют иные политические права. Высшим непосредственным выражением власти народа являются *референдум и свободные выборы* (ч. 3 ст. 3 Конституции РФ).

Граждане Российской Федерации участвуют в выборах на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании на свободной и добровольной основе. Право избирать (активное избирательное право) у граждан России Федерации возникает с 18 лет. Право быть избранным (пассивное избирательное право) зависит от уровня выборов. С 18 лет гражданин вправе быть избранным депутатом представительного органа муниципального образования, с 21 года – депутатом законодательного органа государственной власти, главой муниципального образования, с 30 лет – высшим должностным лицом субъекта Российской Федерации (ч.ч. 1, 4, 8 ст.4 Федерального закона от 12.06.2002 г. 67-ФЗ «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме

граждан Российской Федерации»), с 35 лет – Президентом Российской Федерации (ч. 2 ст. 3 Федерального закона от 10.01.2003 г. № 19-ФЗ «О выборах Президента Российской Федерации»).

Помимо выборов волю граждан выражает референдум. Это голосование граждан Российской Федерации по наиболее важным вопросам государственной и общественной жизни, имеющее обязательное значение для органов государственной власти и органов местного самоуправления. Референдум может быть общефедеральным, региональным и местным. Инициатива проведения референдума и право участвовать в нем возникают с 18 лет.

Права граждан на участие в управлении делами государства установлены не только Конституцией Российской Федерации, но и другими федеральными законами. Так, на основании ст. 3 Федерального закона от 19.05.1995 г. № 82-ФЗ «Об общественных объединениях» гражданам предоставлено право создавать общественные объединения и участвовать в них для защиты общих интересов и достижения общих целей. Право граждан на объединение в политические партии в Российской Федерации и участие в них регулируется Федеральным законом от 11.07.2001 г. 95-ФЗ «О политических партиях».

Статьей 25.1 Федерального закона от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации органов местного самоуправления в Российской Федерации» установлено право на *сход граждан*, который может проводиться по вопросам изменения границ муниципального образования, его преобразования, по вопросам, связанным с организацией и осуществлением местного самоуправления, по вопросу об упразднении поселения и др.

Согласно ст. 26 названного закона, инициативная группа граждан, обладающих избирательным правом, может выступать с *правотворческой инициативой*. Проект муниципального правового акта, внесённый в порядке реализации правотворческой инициативы граждан, подлежит обязательному рассмотрению органом или должностным лицом местного самоуправления, к компетенции которых относится принятие соответствующего акта, в течение трех месяцев со дня его внесения. С правотворческой инициативой можно обратиться и в адрес субъектов законодательной инициативы.

В соответствии с ч.ч. 1, 2 ст. 28 названного федерального закона по инициативе населения могут проводиться *публичные слушания* для обсуждения проектов муниципальных правовых актов

по вопросам местного значения. Общественные (публичные) слушания, обсуждения, мониторинг, проверки и экспертизы также осуществляются гражданами в рамках *общественного контроля*, предусмотренного ч. 1 ст. 3 Федерального закона от 21.07.2014 г. № 212-ФЗ «Об основах общественного контроля в Российской Федерации». Это деятельность, осуществляемая в целях наблюдения за деятельностью органов государственной власти, органов местного самоуправления, государственных и муниципальных организаций, иных органов и организаций, осуществляющих публичные полномочия, а также в целях проверки, анализа и оценки издаваемых ими актов и принимаемых решений.

Одним из наиболее важных и наиболее доступных для граждан способов участия в делах государства и решения общественных, политических и иных проблем является *обращение в адрес органов власти, местного самоуправления, контролирующих, правоохранительных и надзорных органов*. Граждане, желающие обратить внимание указанных органов на волнующие их проблемы, могут лично или коллективно обращаться к ним с заявлениями, которые подлежат рассмотрению в установленный законом срок.

Подводя итог вышесказанному следует также отметить предусмотренную ст. 46 Конституции Российской Федерации государственную гарантию судебной защиты прав и свобод человека и граждан, а также возможность обжалования в суд решений и действий (бездействий) органов государственной власти, местного самоуправления, их должностных лиц и право на обращение в межгосударственные органы по защите прав и свобод человека.

Н.И. СИВЦЕВ,
прокурор Момского района,
советник юстиции.

Муома улуун Индигир нэһилиэтин, Буор Сыйыы бөһүөлэтин олохтооҕо, тапталлаах кэргэн, ытыктабыллаах аҕа, үлэ бэтэрээнэ, «Пятилетка эдэр гвардееһа», "100 лет ВЛКСМ", "За

заслуги в развитии Момского района", "Саха Республикатын т/х министриэстибэтин үрүн көмүс өйдөбүннүк бэлиэтэ" мэтээллэр кавалердара, Саха сириг тыатын хаһаайыстыбатын ветерана, Саха Республикатын тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна **Слепцов Анатолий Афанасьевич** олохтон барбыта сэттиньи 12 күнүгэр 40 хонугун туолар.

Кини 1955 сыллаахха, ыам ыйын 23 күнүгэр элбэх оҕолоох дьиэ кэргэннэ алтыс оҕонор күн сириг көрбүтэ. Оҕо сааһа Буор Сыйыы бөһүөлэгэр ааспыта. Оскуоланы бүтэрэн баран, Сэбискэй аармыйа кэксэтигэр ынырыллан, Казахстанга ытык изһин толорон, старшай сержант званиелаах кэлбитэ. Ол кэнниттэн дойдутугар, төрөөбүт

СҮРЭХПИТИГЭР ӨРҮҮ ТЫЫННААХХЫН

нэһилиэгэр оччотооҕу кэм ирдэбиллэн рабочай даабыта. Барахантан дьулайбакка, итинни итии, тымныыны тымны диэбэккэ үлэһит киһи аатын үрдүктүк туппута. Үлэтигэр бэриниилээгин иһин элбэх бочуотунай грамотанан наҕараадаламмыта, ыраах Болгарияҕа тийэ путевканан сынньанан кэлбитэ.

Кини үлэтигэр бэриниилээгин, салайар дьобурдааһын өйдөөн "Муома" совхоз Үрүйэ Төрдүн отделениетын салайааччылары уонна бэйэтин баҕатынан 1982 сыллаахха Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын техникумугар зоотехник-тэрийээччи идэтигэр үөрэнэ кириэр. 1984 сыллаахха үөрэбин ситиһиилээхтик бүтэрэн, төрөөбүт нэһилиэгэр хас да сыл зоотехнигынан, управляющайынан уонна специалиһынан таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Олоҕун оройуон тыатын хаһаайыстыбатын сайдыытыгар анаабыта. Индигир нэһилиэгэр ураа муостаах, сыспай сиэллээх, таба ахсаана, бордууксуйата үүнэ-үрдүү турарыгар

бэйэтин кылаатын киллэрбитэ. Үлэҕэ эппиэттээх сыһыан үтүө холобурун эдэр аймахтарга ииппитэ, үлэни өрө тутарга үөрэппитэ. Олоҕун устата күүстээх үлэ үөһүгэр туох баар кыһамнытын ууран туран, төрөөбүт улуунун тыатын хаһаайыстыбата сайдарыгар энкилэ суох, ханна да халбарыйбакка чизһинэйдик үлэлээбитэ.

Ханнык баҕарар үлэҕэ сыһыана биир этэ: үрдүк ирдэбил, толоругас буолуу, ылыммыт үлэни хайаан да тиһэбэр тиэрдии. Үлэһит киһи хаһан баҕарар хайҕанар, сыаналанар, ону кэргэним, аҕабыт үрдүк наҕараадалара туоһулууллар.

Күндү киһибит биһиэхэ биэрбит үтүөтэ, истин сыһыана, сырдык, ыраас санаата, мичээрэ, таптала хаһан да умнуллуо суоҕа, сүрэхпитигэр-санаабытыгар өрүү баар буолуоҕа, кини аата ааттана туруоҕа.

Күндү киһибитин ахтабыт, саныыбыт, суохтуубут.

Кэргэнэ Миролоба Ивановна, уола Евгений.

Бу орто дойдуга Дьылҕа Хаан ыйааһынан киһи олоҕо, иннэ-кэннэ ыйыллыбакка устан аһар. Бу күннүргэ өр сылларга бодоруһан, алтыһан-ыаллаһан, “эн-мин” дэһэн олорбут табаарыспыт, доҕорбут **Анатолий Афанасьевич Слепцов** олус соһумардык олохтон туораабыта 40 хонуга буолуо.

Анатолий оҕо сааһын үтүө кэмнэрэ, эдэр сааһын эриэккэс сыллара, олоҕун омоон ыллыктара – барыта төрөөбүт, үөскээбит сиригэр, төрүт ньууругар ааспыттарын, кини ис дууһатыттан олоҕун, үлэтин-хамнаһын нэһилиэтин туһугар олорон, үлэлээн ааспытын санаталлар.

Анатолий Афанасьевич зоотехник идэтигэр үөрэнэн өр сылларга Үрүйэ Төрдүн отделениетыгар, төрөөбүт нэһилиэгэр таһаарылаахтык

ӨЙДҮҮ-САНЫЫ СЫЛДЫАХПЫТ

үлэлээбитэ. Кини үлэтигэр олус бэриниилээх, тылыгар ылыннарылаах, сүрдээх эппиэтинэстээх этэ. Биһиги бары тыа хаһаайыстыбатын араас салааларыгар үлэлээбит буоламмыт, көрүстэхпитинэ, кэпсэтибит сүннэ үксүн тыа хаһаайыстыбатын тула аһара.

Кини үлэлээбит сылларыгар отделениебыт үлэҕэ көрдөрүүтүнэн оройуонна инники сылдыара. Ол курдук, тыа хаһаайыстыбатын сүрүн үлэлэрэ: сүөһү төрүүбү, үккэ-эккэ былаан туолуута, таба аабыта, от үлэтэ – барытын, суот-учуот үлэтин түмүгүн кини эппиэтинэстээх сыһыаныгар көрөрбүт, билэрбит. Онно кирири иннинэ, Анатолий Афанасьевич оройуонтан кэлбит салайааччылары

кытта алаастары, сыһылары кэрийэн, от үүнүүтэ быйыл хайдах буолбутун эрдэттэн көрөн кэллэрэ. Ол түмүгүнэн олохтоохторго окко кирири мунһаһын тэрийлэрэ.

Мань барытын ааспыт кэмнэн ахтар олус куруус. Анатолий Афанасьевич араас таһымнаах көрсүһүлэргэ, мунһахтарга нэһилиэк үлэтин, олоҕун, тэрээһин үлэлэригэр санаатын аһаҕастык этэрэ, кэксэ этиилэри туруорсара. Элбэҕи аахпыт буолан, кизн, дириг билиилээбэ. Дьону кытта билини олох эргиригэр ханнык баҕарар боппуруска санаатын атастаһар, сэхэргэһэр ураты көрүүлэрдээбэ.

Олох кизн эйгэтигэр спорду олус сэнээрэ, культурнай тэрээһиннэргэ бары көх-нэм буолан бииргэ сылдыарбыт. Сааһыттан тутулуга суох оҕо, ыччат, аҕам саастаах дьону кытта элэккэй, холку майгылааҕа. Ардыгар дьэбэ-хообо кэпсээннэринэн күллэртиир. Айылҕаҕа сылдыарын астынара, күн-дьыл туругун кэтээн көрөн бэлиэтэнэр ураты дьарыктааҕа.

Чугас эргин кустуу, балыкты барарбыт. Байанайбыт биэрэринэн дуоһуяра. Табаарыспытын, Анатолий Афанасьевич кытары алтыспыт үтүө кэмнэрбитин куруук өйдүү-саныы сылдыахпыт...

Буор Сыйыттан Е. Г. Черов, А. Г. Черов.

ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

село Хонуу

	Среда 11 ноября	Четверг 12 ноября	Пятница 13 ноября	Суббота 14 ноября
Дневная температура	-33	-28	-29	-31
Ночная температура	-34	-31	-33	-34
Давление	742 мм	744 мм	744 мм	743 мм
Ветер	0 м/с (ШТЛ)	0 м/с (ШТЛ)	0 м/с (ШТЛ)	0 м/с (ШТЛ)
Облачность				
Осадки				

Таптыр эдийнхит үлэ ветерана, сэри сьлларын оџото, СР тьатын хаһаайстыбатын бочуоттаах ветерана, Төбүлэх нэһилиэгин бочуоттаах олохтооџо

КОРЯКИНА**Варвара Семеновна**

б. дь. сэтинньи 6 күнүгэр ыарахан уһун ыарыттан олохтон туораабытын бары билэр дьоммутугар, аймахтарбытыгар диригник кутурууһан иһитинэрэбит.

Быраата, кийиниг, сизн балтылары, бырааттара, бары чугас аймахтара.

Ытыктыр дьүөгэбит, үлэ ветерана, сэри сьлларын оџото

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон барбытыгар быраатыгар Александр Семеновичка, кийинигэр Мария Михайловнаџа, кинилэр оџолоругар, сизннэригэр дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Чуумпу Кытылтан дьүөгэлэрэ Любовь Старкова, Акулина Хабарова, Анна Старкова уонна кинилэр дьэ кэргэннэрэ.

Төбүлэх нэһилиэгин аџа саастаахтарын «Алгыс» түмсүүтэ сэри сьлларын оџото, үлэ бэтэрээнэ, социалистическай куоталаһы хас да төгүллээх кыайыылааџа, нэһилиэк, оройон экономикага сайдытыгар улахан кылаатын киллэрбит, тьа хаһаайстыбатын сайыннарыыга олоџун анаабыт

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитигэр быраатыгар Александр Семеновичка, кийинигэр Мария Михайловнаџа, сизн балтыларыгар Валентинаџа Александровнаџа, Татьянаџа Александровнаџа, сизн бырааттарыгар Семен Александровичка, Андрей Александровичка, кинилэр дьэ кэргэттэригэр, аймах-билэ дьонугар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Төбүлэхпит төгүрүк алааһыгар биригэ алтыспыт, улааппыт эдийнхит, дьүөгэбит үлэ ветерана, сэри сьлын оџото, тьа хаһаайстыбатыгар өр сьлларга ыанньаксытынан үлэлээбит

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан быраатыгар Александр Семеновичка, кийинигэр Мария Михайловнаџа, сизн бырааттарыгар Семенна, Андрейга уонна сизн балтыларыгар Валентинаџа, Татьянаџа, кинилэр дьэ кэргэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Мария Павловна, Мария Арьяновна, Варвара Арьяновна.

Таптыр эдийнхит үлэ ветерана, сэри сьлларын оџото, Төбүлэх нэһилиэгин бочуоттаах олохтооџо, СР тьатын хаһаайстыбатын бочуоттаах ветерана

КОРЯКИНА**Варвара Семеновна**

ыараханньк ыалдьан олохтон барбытыгар быраатыгар Александр Семеновичка, кийинигэр Мария Михайловнаџа, кинилэр оџолоругар, сизннэригэр, бары аймахтарбытыгар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Соболоохтон К.В. Кузнецова, Т.В. Старостина дьэ кэргэттэрэ.

«Төбүлэх национальнай нэһилиэгэ» муниципальнай тэрилли дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын Сэбиэтэ, нэһилиэк олохтоохторо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тьатын хаһаайстыбатын бэтэрээнэ, үлэ бэтэрээнэ, сэри кэмин оџото, Төбүлэх нэһилиэгин бочуоттаах олохтооџо

КОРЯКИНА**Варвара Семеновна**

ыарахан ыарыттан олохтон туоран, күн сириттэн барбытыгар, чугас дьонноругар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Ветераннар оройуоннааџы сэбиэттэрэ Төбүлэх нэһилиэгин олохтооџо, тьа хаһаайстыбатын ветерана, сэри сьлларын оџото

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытыгар быраатыгар Александр Семенович, кийинигэр Мария Михайловна Корякиннарга, кинилэр оџолоругар, сизннэригэр дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Төбүлэх нэһилиэгин ытык кырдыаџа, үлэ бэтэрээнэ, сэри сьлларын оџото, олоџун тьа хаһаайстыбатын үлэтигэр анаабыт

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

ыарахан ыарыттан барбытынынан быраатыгар Александр Семеновичка, кийинигэр Мария Михайловнаџа, кинилэр оџолоругар, сизннэригэр дириг кутурџаммытын биллэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Чуумпу Кытылтан Слепцовтар, Стручковтар, Хабаровтар, Никулиннар, Герасимовтар дьэ кэргэттэрэ.

Кырдыаџас эдийнхит

КОРЯКИНА Варвара Семеновна

ыарахан ыарыттан олохтон туораабытыгар биригэ төрөөбүт быраатыгар Александр Семеновичка уонна кини бары чугас аймахтарыгар кутурџаммытын биллэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Соболоохтон С.С., А.С. Старковтар, Хонууттан Захаровтар.

Администрация муниципального образования «Тюлюяхский национальный наслег», наследный Совет депутатов, жители села Чумпу-Кытыл выражают глубокое соболезнование родным и близким в связи с кончиной после продолжительной болезни народного депутата Республики Саха (Якутия), председателя постоянного комитета Государственного собрания (Ил Тумэн) Республики Саха (Якутия) по вопросам местного самоуправления, заслуженного работника народного хозяйства Республики Саха (Якутия), отличника сельского хозяйства Республики Саха (Якутия)

Василия Александровича МЕСТНИКОВА.

Өр кэмнэ биригэ үлэлээбит күндү дьүөгэбитигэр Соловьева Надежда Дмитриевнаџа, кини оџолоругар, сизннэригэр, чугас аймахтарыгар таптыр аџалара, эһэлэрэ

СОЛОВЬЕВ**Николай Алексеевич**

ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытыгар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Наталья Гаврильевна, Евдокия Иннокентьевна, бары биригэ үлэлээбит дьүөгэлэрэ.

Эдэр эрдэхтэн алтыспыт дьүөгэм, педагогическай үлэ ветерана, сэри сьлларын оџото

ПЕТРОВА Светлана Куприяновна

ыараханньк ыалдьан олохтон туораабытыгар оџолоругар, сизннэригэр, хос сизннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар аһыгытын тэннэ үллэстэбин.

М.М. Слепцова.

Ытыктыр киһибитигэр Прасковья Никитичнаџа, оџолоругар Андрейга, Алексейга, Еленаџа, сизннэригэр, хос сизннэригэр таптыр кэргэнэ, аџалара, эһэлэрэ сэри, үлэ ветерана, Муома улууһун бочуоттаах олохтооџо

ПЕТРОВ Иван Андреевич

ыарахан ыарыттан олохтон барбытыгар дириг кутурџаммытын тириэрэбит.

Бар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.

Л.Г. Степанова, В.К. Сутакова, Н.Д. Семенова, Л.Д. Дворник.

Убаастыр дьоммутугар Прасковья Никитичнаџа, оџолоругар, сизннэригэр, аймах дьонугар таптыр кэргэнэ, аџалара, эһэлэрэ үтүө киһи, сэри ветерана, улуус бочуоттаах олохтооџо

ПЕТРОВ Иван Андреевич

ыалдьан күн сириттэн барбытыгар кутурџаммытын тириэрэбит.

Эһэбит олорбут олоџо бар дьонго холобур буолуо.

Е.Е. Старостина, оџолоро.

Тэрийэччи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэрилтэтэ.
677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapechat@mail.ru
Генеральнай дириэктэр
Н. М. Стручкова.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияџа уонна маассабай
коммуникацияџа надзорун
федеральнай структуратын Саха
сиринээҥи бырабылыанньатын
20.06.2019 с. бэрлдибит
сидиэтэлиститэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
э.т. И.И. СЛЕПЦОВА

Хаһыат нэдиэлэџэ иккитэ тахсар.
Редакцияџа кирибит суруктар
төнүбүттэр.

Матыйыаалга ахтыллар чаччылар иһин
эппитинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.
Биһэрниилэр, рекламалар
ис хоононоругар эппитинэни
тустаах киһи сүгэр.
® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 90 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһытынан бэчээккэ бэрлиннэ.
Компьютернай талыыта, верстка оройуоннааџы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфическай комплекска оһоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуогабар быһытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@vandex.ru